

OBERUČ, Jaroslav; UŠIAK, Gustáv SLÁVIKOVÁ, Gabriela: Základy pedagogiky

Dubnica nad Váhom: Dubnický technologický inštitút 2014, 150 s. ISBN 978-80-89732-13-5

V ostatných rokoch niet vysokej školy, na ktorej by nevychádzali knihy alebo učebné texty, ktoré slúžia študentom k štúdiu. Už dávnejšie sa však konštatuje aj to, že niektoré z vydávaných publikácií nespĺňajú požiadavky kvality ich obsahu, často sú oponované – recenzované kolegami z pracoviska a pod. Dost' často sa sleduje skôr kvantita vydávaných publikácií, menej kvalita. Pravda, uvedený pohľad sa nedá zovšeobecniť lebo sú aj významné rozdiely medzi jednotlivými publikáciami a aj školami.

Sám som pred viac ako rokom „neformálne recenzoval“ opisovanú publikáciu a mal som k nej viacero pripomienok a námetov a odporučil som zásadnú opravu, obohatenie, resp. úpravu textu tak, aby skutočne reflektovala súčasnú pedagogiku. Žiaľ, po vydaní knihy som zistil, že autori si veľa námahy s mojimi pripomienkami nedali a ich rukopis „uzrel svetlo sveta“. Rád by som poznamenal a podčiarkol, že osobne si vážim každú knihu, pretože každá prináša isté poznatky pre čitateľa. Lenže, ak dnes hovoríme, a temer denne, o kvalitnej príprave budúcich učiteľov potom im máme ponúkať aj kvalitnú literatúru, akcentujúcu súčasné poznanie. Recenzovaná publikácia, poviem to prozaicky, má od uvedeného dost' ďaleko. Pripomína mi „úvody do pedagogiky“ z obdobia, takpovediac polovice 20. storočia.

Prvá kapitola „*Podstata pedagogiky a jej základné pojmy*“ – už samotný počet 13 strán kapitoly naznačuje, že ide skutočne len o náčrt problematiky. Všetky pojmy spadajúce do tejto kapitoly sú „vysvetlené“ heslovite – skôr slovníkovo ako učebnicovo, bez vzájomného prepojenia a nadväznosti, bez hlbšieho vysvetlenia alebo aspoň zdôraznenie podstaty. Autori mi akiste prepáčia ak uvediem, že také pojmy ako edukačná realita, edukačný proces, edukačné prostredie, edukátor a edukant (s. 19) – „vysvetlit“ jednou, resp. dvoma vetami je v takejto publikácii ozaj nedostatočné.

„*Človek a výchova*“ na 8 stranách ja naozaj málo, a to najmä preto, že na 3 stranách je opísaná len periodizácia ľudského veku. Čitateľ, no najmä študent by sa mal z knihy dozvedieť podstatne viac o výchove, ale aj o kognitívizácii, afektívnosti, psychomotorike a pod., veď to všetko spadá do predmetnej časti a pod.

Ďalšia kapitola „*Faktory utvárajúce osobnosť*“/9 strán/ – obsahuje opis vývinu, krátky opis vonkajších a vnútorných činiteľov. stručné pripomenutie druhov výchovného pôsobenia a takisto veľmi stručné, navyše nesystémové opísanie názorov na utváranie osobnosti. Od novšieho textu by som očakával,

napr. úvahu o edukácii a vychovávaní, ideály a ciele výchovy, klasifikáciu cieľov a pod.

O ďalšej kapitole sa vyjadrovať nebudem – je to stručný opis pedagogických vied a stručný opis vzťahu pedagogiky k iným vedám.

„*Históriu výchovy a vzdelávania*“ – piata kapitola – akceptujem. Pravda, viaceré smery a aj prínos mysliteľov je spracovaný veľmi stručne a miestami nie je vystihnutá podstata, napr. opis ITV /Kovalikova a Olsenova/ nespočíva v tom čo je opísané v knihe.

Ostávajúce kapitoly „*Miesto základných činiteľov v procese výchovy a vzdelávania osobnosti*“ (autori opisujú rodinu a jej vplyv na jedinca, školské zariadenia, ba aj vplyv „druhotných výchovných činiteľov“, do ktorých podľa autorov patrí tlač, rozhlas, televízia, ale aj tradície a pod. Nevieť či ide skutočne o „druhotné činitele“ a prečo autori nepoužili zaužívaný pojem masmédiá a pod.

„*Výchova a vzdelávanie v školách a školských zariadeniach SR*“ – je kapitola opisujúca školy v SR a systém školstva. Škoda, že bez charakterizovania úloh a cieľov jednotlivých typov a stupňov škôl a pod. Je to naozaj púhe vymenovanie toho čo v podstate každý vysokoškolák ovláda. Chýba mi, napr. charakteristika modernej školy, činitele pôsobiace na školu, funkcie školy.

Kapitola „*Pedagogické princípy*“ patrí ku kapitolám pomerne slabo spracovaným. Chýba mi v nej rozdelenie na princípy výchovné a didaktické. V kapitole nájdeme názov podkapitoly „*Zásadné pedagogické princípy a zásady*“, ale v kapitole sú opísané didaktické zásady. Autori používajú pojem princíp a aj zásada, ale nevysvetlili etymológiu týchto pojmov. Študent potom – raz číta pojem princíp, raz zásada. Ani táto kniha sa nevyhla tomu, že sú v nej printované len a len klasické /Komenského/ zásady, hoci súčasná pedagogika a didaktika rozpracúvajú aj viaceré ďalšie, pre súčasnosť a budúcnosť edukácie nemej dôležité zásady.

Publikáciu uzatvára kapitolka „*Pedagogická komunikácia*“. Je v nej opis najzákladnejších aspektov komunikácie.

To je v podstate stručné predstavenie knihy. Vyššie som napísal, že v podstate si vážim každú knihu. Moje konštatovanie vzťahujem aj na recenzovaných, avšak musím dodať, že ide o knihu, ktorá svojim obsahom a rozsahom je skôr vhodná pre stredoškolských študentov, menej pre vysokoškolákov budúcich učiteľov. Potom sa čudujeme a počúvame kritiky, že našim mladým začínajúcim učiteľom chýba dôsledná príprava a pripravenosť na školskú prácu.

Čo mi teda v publikácii chýba, resp. prečo mám k nej isté kritické pohľady? V prvom rade je to mimoriadne stručné spracovanie jednotlivých oblastí, navyše bez akcentu na podstatu opisovaného. V publikácii by som prijal, napr. opis výchovy ako spoločenského javu, opis zákonitostí výchovy, triedenie

cieľov, aspoň stručný opis zložiek výchovy – to v recenzovanej práci úplne chýba. O metódach výchovy (a aj vzdelávania) je len stručná zmienka, pričom princípom je venovaná celá kapitola!

Základy pedagogiky musia venovať oveľa väčšiu pozornosť antropogénnym činiteľom výchovy a nie len tak ako je to v recenzovanej knihe.

Akiste len autori vedia prečo sa autori nevenovali aj pedeutologickej oblasti – učiteľovi a jeho osobnosti, jeho kompetenciám. Pedeutologické, ale aj ostatné načrtnuté aspekty považujem práve v základoch pedagogiky za dosť významné, pretože práve týmto „vstupným“ predmetom do učiteľského štúdia sa kladú základy vzťahu k učiteľstvu

V knihe mi chýba, a to dosť významne, aj opis výskumných metód ako základ poznávania a chápania, ale aj porozumenia vzťahom v edukácii. Veď študent začínajúci poznávať problematiku výchovy a vzdelávania by mal získať aspoň orientačnú predstavu o tom ako sa získavajú poznatky o tom.

Na záver chcem poznamenať, že mojim pohľadom v nijakom prípade nemám v úmysle znevažovať prácu autorov. Chcem zdôrazniť potrebu toho, aby sme študentom ponúkali také texty, ktoré reflektujú súčasnosť poznania, ktoré prispievajú k ich profesionalite, k formovaniu postojov k profesii a pod. Zastávam názor, že práve „Základy pedagogiky“ sú takým predmetom, ale aj oblasťou, ktoré majú k tomu významne prispieť. Posudzovaná publikácia je svojim obsahom, no najmä rozpracovaním vyššie v texte načrtnutých oblastí skutočne len skromným príspevkom k tomuto. Odporúčal by som ju skôr žiakom stredných škôl, pre študentov vysokých škôl – budúcich učiteľov – je obsahovo a nezdráham sa vyjadriť, že aj odborne, pomerne chudobná.

Erich Petlák
Katolícka univerzita
Ružomberok